

ka o J. Kolářovi (který vystupuje jako výtvarník i jako literát) a odkazuje se na heslo „Konkrétní poezie“.

Je vidět, že se stále palčivěji pocítuje potřeba zpracovat vzájemné působení děl výtvarného umění a literárních děl. V oblasti slavistiky jsou bílá místa v tomto ohledu ještě rozsáhlejší než u západoevropských literatur. Pro slavisty je důležité, že např. čeští výtvarníci ilustrují ruská literární díla. Ani těmto otázkám se dosud nevěnovala větší pozornost. Společným úkolem odborníků na dějiny výtvarného umění a dějiny jednotlivých slovanských literatur bude důkladně prozkoumat vzájemné vztahy obou umění v písemnictví slovanských národů.

Antonín Měšťán

Rév, M.: Csehov századfordulója. (Čechov na rozhraní století). Universitas Könyvkiadó. Budapest, 1995. 256 s.

Mária Révová působí na budapeštské univerzitě. Její kniha je výsledkem mnohaletého bádání. Předkládá v ní čtenáři ucelený pohled na tvorbu Čechova, spisovatele na rozhraní dvou století.

Čechov je jako autor zajímavý už tím, že v době rozkvětu tvorby Tolstého a Dostojevského dokázal přijít do ruské literatury s něčím novým. Jeho hrdinové si jsou vědomi toho, že žijí špatně, jsou schopni analyzovat sami sebe a prostředí, ve kterém žijí, přemýšlejí, ale cestu k činům zatím nenacházejí. Jeho všední příběhy a hrdinové vypadají prostě, lehce, ale když analyzujeme význam jeho výrazů a zamyslíme nad obsahem situací, ve kterých hrdinové přemýšlejí o minulosti, zkoumají současnost a sní o budoucnosti, pochopíme, že svět Čechova je neobyčejně mnohotvárný a vícevýznamový. Cílem autorky bylo podat všestranný portrét spisovatele a odhalit jeho osobnost na základě jeho děl jako celku. Místo žánrů se zaměřuje na vznik literárních děl ve vztahu člověka a společnosti. Autorka shledává těsné spojení mezi jeho novelami a dramaty. Do popředí se dostávají ta díla, která nejlépe ilustrují umění spisovatele. Podrobná analýza slouží k objasnění celého díla, protože podle autorky je v tvorbě Čechova každý detail nositelem celku.

Kniha je rozdělena do jednadvaceti kapitol a začíná hledáním spisovatelovy cesty. I když autorka většinou dodržuje chronologické pořadí vzniku děl, její kniha není pouhým výčtem jednotlivých částí tvorby, nýbrž jejich analýzou z určitého pohledu. Mária Révová klade velký důraz na zobrazení okolností, při nichž díla vznikala. Používá při tom autentické citáty z Čechovových dopisů, často v maďarštině dosud nepublikovaných, reakce soudobé kritiky a podrobně se zmiňuje o maďarských překladech vybraných děl. Tato skutečnost bezpochyby patří k přednostem její knihy. Při analýze a srovnávání děl autorka poukazuje na to, že díla nevznikala z „ničeho“, často měla své „předchůdce“, ať už v tvorbě Čechova, tj. zpracovávání tématu z různých úhlů pohledu

v několika novelách, časově často vzdálených, nebo v tvorbě jiného spisovatele. Jako příklad můžeme uvést novelu *Hoře*, později *Rotschildovy housle* a z Bělkinových povídek Puškinovu novelu *Majitel pohřebního ústavu*. Každá kapitola je jakousi miniaturou, samostatným dílem, které nabízí čtenáři zajímavou interpretaci.

Jednotlivé kapitoly se zabývají vznikem motivu „odchodu“, čechovskou variantou filozofické povídky (*Pokoj č. 6*), střídáním úmyslného zhuštění a popisu nejmenších podrobností, tématem několikavrstvové novely, hudebností struktury novel. Zvláštní část je věnována vzájemnému vlivu novel a dramatu na příkladě *Dům s mansardou* a *Racek Jonýč* je vnímán jako ruská varianta kariérové povídky. Dramata *Strýček Váňa* a *Tři sestry* jsou analyzovány v jednotlivých kapitolách. Dále se autorka zabývá narativní technikou spisovatele, jeho systémem symbolů, tématem rozloučení se s iluzemi a motivy „úniku“ (*Višňový sad*).

Čechov nikdy neformuloval svůj životní názor a filozofické představy přímo, bezprostředně. Nikdy nedával rady nebo recepty na život. Žil v době, kdy se v Rusku začal velkými tempem rozvíjet kapitalismus a přinesl s sebou značné úspěchy a také stinné stránky. Čechov si byl vědom těchto rozporných jevů. Jeho díla ukazují takové změny jako je sám rychle se měnící a ubíhající život a jejich odkaz má univerzální charakter. Dokázal zobrazit rozpadající se svět ještě v jeho celistvosti. V jeho dílech můžeme najít vedle realistických děl impresionistické obrázky a mnohovýznamové symboly, expresionistické a surrealistické výrazy. Tím se dá vysvětlit, že byl inspirací pro mnohé spisovatele a směry dvacátého století nejenom v Rusku, ale i ve světě.

Publikaci doplňují velmi podrobně zpracované poznámky, bibliografie a resumé v ruštině, angličtině a němčině.

Kniha byla napsána jako příručka pro studenty ruské literatury. Podle mého názoru jde o inspirující práci pro ty, kteří tvorbu Čechova už znají, tak i pro ty, kteří se s ní teprve seznamují. První nabízí ke společnému zamyšlení nad jednotlivými díly, ve druhých svým sugestivním stylem probudí zájem o přečtení analyzovaných novel a dramatu.

Eszter Plašilová

Polské kompendium lužickosrbských překladů Písma.

Lewaszkiwicz, T.: Lužyckie przekłady Biblii. Przewodnik bibliograficzny. Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy. Warszawa 1995, 182 s.

Překlady bible a náboženských textů sehrály v Lužici dvojí významnou roli: položily základ lužickosrbského písemnictví a podílely se na utváření spisovných jazyků. Jak na straně dolnolužické, odkud vzešel první lužickosrbský překlad biblického textu, tak i hornolužické, neexistovaly do 19. století jiné literární texty než náboženské.

Lewaszkiwicz sestavil rozsáhlou bibliografii prací o lužickosrbských překladech bible s úvodním pojednáním o historii překládání biblických a náboženských textů na území Lužice.